

2017-08-24

Dnr ON 2017-375
Dnr ÄN 2017-569
Dnr KS 2017-542

Omsorgsnämnden

Kunskapsbaserad och jämlik vård SOU 2017:48, synpunkter till socialdepartementet

Förslag till omsorgsnämndens beslut

1. Omsorgskontorets förslag tillstyrks.

Förslag till äldrenämndens beslut

1. Omsorgskontorets förslag tillstyrks.

Förslag till kommunstyrelsens beslut

1. Synpunkter till socialdepartementet avges enligt omsorgskontorets förslag.

Ärende

Linköpings kommun har erbjudits att lämna synpunkter på betänkandet Kunskapsbaserad och jämlik vård (SOU 2017:48) om ökad följsamhet till nationella kunskapsstöd i hälso- och sjukvården. Utredningens uppdrag har varit att lämna förslag till hur en ökad följsamhet till nationella kunskapsstöd kan uppnås. Syftet med uppdraget har varit att säkerställa att den hälso- och sjukvård som ges befolkningen är kunskapsbaserad och jämlik och ges på samma villkor till kvinnor och män. Linköpings kommun delar utredningens uppfattning om att kunskapsstyrningen inom den kommunala hälso- och sjukvården behöver stärkas. Linköpings kommun vill framhålla att det kommunala huvudmannskapet behöver vara representerat i utredningens olika förslag. All hälso- och sjukvård, oavsett huvudman, men även socialtjänsten bör omfattas av statens initiativ till förbättrade dialoger och samråd i arbetet med kunskapsstyrning. Det innebär att de förslag som lämnas avseende dialog och samordning bör omfatta bägge huvudmännen. Samråden bör inte i första hand ske till landstingen utan samråden bör beredas så att även kommunal hälso- och sjukvård och socialtjänst företräds på ett kontinuerligt och systematiskt sätt i samtliga samrådande organ.

Beslutsunderlag:
Tjänsteskrivelse till nämnd-KS-KF.docx

Bakgrund

Regeringen beslutade december 2015 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att överväga och lämna förslag till hur en ökad följsamhet till nationella kunskapsstöd i hälso- och sjukvården kan uppnås. Syftet med uppdraget har varit att säkerställa att den hälso- och sjukvård som ges befolkningen är kunskapsbaserad och jämlik och ges på samma villkor till kvinnor och män.

Utredningen menar att kunskapsstyrning och kunskapsstöd behöver tolkas brett, och innefatta alla de aktiviteter som behövs på alla nivåer för att varje patientmöte ska vara grundat på bästa kunskap. Det räcker inte att ta fram kunskapsstöd, exempelvis i form av nationella riktlinjer eller vårdprogram, utan det behövs insatser för att förbättra förutsättningarna för användningen av bästa kunskap.

De senaste årens utveckling har inriktats mot att uppnå högre kvalitet och mer jämlik vård genom ökad centralisering. Sammantaget har detta lett till en splittrad kunskapsstyrning. Framför allt har genomslaget av insatserna blivit alltför blygsamt, och vägen till ökad patientnytta har i uppföljningar i flera fall visat sig vara för lång. Utredningen konstaterar att oönskade skillnader över landet kvarstår och att viss del av vården behöver en mer centraliserad struktur. Men för att nå målen om en kunskapsbaserad och jämlik vård bedömer utredningen att huvudmännen själva måste äga de processer de sist och slutligen ändå är ansvariga för.

Utredningen lämnar förslag som syftar till att åstadkomma en kombination av utvecklad statlig styrning och förtydligade krav på att landsting och kommuner tar ett ökat ansvar för nationell kunskapsstyrning. Förslagen syftar till att förbättra förutsättningarna för professionerna att verka enligt vetenskap och beprövad erfarenhet, att få tillgång till nationella kunskapsstöd och att involvera patienterna.

Utredningens förslag

Nedan redovisas utredningens förslag i sammanfattning med omsorgskontorets synpunkter i kursiv text.

Bättre förutsättningar för en lärande hälso- och sjukvård genom tydlig och inkluderande nationell kunskapsstyrning

Utredningens bedömning är att den statliga styrningen behöver utvecklas för att bättre stödja en kunskapsbaserad och jämlik vård. Staten bör bli mer övergripande i styrningen samt stärka uppföljning och utkräva ansvar av landsting och kommuner. Staten bör stödja en ökad nationell samverkan mellan landstingen och kommunerna samt främja förutsättningar för professionernas deltagande på alla nivåer och ett ökat patientinflytande.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun instämmer att den statliga styrningen behöver utvecklas för att stödja en kunskapsbaserad och jämlik vård. I takt med att den kommunala vården växer och utvecklas kommer också kunskapsstyrningen och formerna för styrningen att behöva utvecklas. Gällande lagstiftning ställer redan höga krav på landsting och kommuner om uppföljning varför staten inte ytterligare behöver stärka den. Relaterat till begreppet kunskapsstyrning är det centralt att betona att effektiv kunskapsstyrning inte är en enkelriktad process utan att den måste utformas i en nära och inkluderande dialog med berörda aktörer. Utvecklade former för delaktighet är också en nödvändig komponent i en lärande hälso- och sjukvård vars uppdrag då också är organisera för och bidra till lokal kunskapsutveckling och kunskapsutlämning.

Förslag om professionernas förutsättningar att utföra sitt arbete

Utredningen föreslår att det i hälso- och sjukvårdslagen införs en ytterligare aspekt av begreppet god vård genom en bestämmelse om att vården ska utövas av hälso- och sjukvårdspersonal som har goda förutsättningar att utföra arbetet i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun anser att det finns lagstöd för detta redan idag och ytterligare reglering därför inte behövs. Professionernas möjligheter att bidra till och delta i lokal kunskapsutveckling bör ses som en del i professionernas uppdrag och utförandet av arbetet.

Förslag om verksamhetschefens ansvar

Utredningen föreslår att det av hälso- och sjukvårdslagen ska framgå att verksamhetschefen ska säkerställa att hälso- och sjukvårdspersonalen har goda förutsättningar att utföra sitt arbete i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun anser att det finns lagstöd för detta redan idag och ytterligare reglering därför inte behövs.

Förslag om samråd kring vårdens övergripande resultat och framtida inriktning

Utredningen föreslår att regeringen och landstingen inrättar ett nära och regelbundet samråd. Inom samrådet bör regeringen och landstingen utifrån en gemensam målbild för hälso- och sjukvårdens utveckling bland annat överenskomma om insatser till följd av identifierade brister vad gäller kunskapsbaserad och jämlik vård. Samrådet förutsätter att landstingen har en nationell samverkansstruktur samt att det finns tillgång till en väl utvecklad uppföljning. Samrådet förutsätter vidare att landstingen samverkar med kommunerna i respektive landsting. Inom ramen för samrådet bör dialoger föras med professionsföreträdare samt företrädare för patienter och brukare.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun ser positivt på detta förslag men anser att även representanter från den kommunala hälso- och sjukvården ska vara representerade i samrådet i frågor som rör det kommunala huvudmannskapet.

Förslag om nationell process för särskilda satsningar

Utredningen föreslår att en nationell process för särskilda satsningar fastställs inom ramen för samrådet av regeringen, landstingen och när relevant också kommunerna. De områden som väljs ut ska vara tydligt fokuserade för största möjlighet att uppnå resultat.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Satsningar och initiativ gällande kunskapsstyrning bör koncentreras till väl avvägda fokusområden som valts utifrån identifierbara brister i hälso- och vården. Dock finns svårigheter att centralisera särskilda satsningar men hänsyn till att ex. riktade stadsbidrag leder till inlösningar som gör det svårare att utföra en effektiv verksamhet utifrån redan identifierade behov hos huvudmannen. I de särskilda satsningarnas genomförande är det angeläget att de styrs utifrån resultat och effekter och ingående aktörer på olika nivåer har handlingsutrymme att utforma satsningarna utifrån regionala och lokala förutsättningar.

Förslag om förtydligad samverkansskyldighet för huvudmännen

Utredningen föreslår att nya bestämmelser införs i hälso- och sjukvårdslagen där det framgår att landstingen är skyldiga att samverka med andra landsting och kommuner i frågor om nationell kunskapsstyrning inom hälso- och sjukvården. Motsvarande bestämmelser föreslås för kommunerna.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun ser positivt på detta förslag.

Förslag om att inrätta vårdkommittéer

Utredningen föreslår att lagen om läkemedelskommittéer upphävs och ersätts av den nya lagen om vårdkommittéer. Särbehandlingen av läkemedelsområdet upphör därmed. Vårdkommittéernas uppdrag ska vara att verka för en nationell kunskapsstyrning i landstinget och i de kommuner som är belägna i landstinget. Vårdkommittéerna ska verka för att nationella kunskapsstöd används och att vårdens resultat följs upp samt på annat sätt stödja hälso- och sjukvården i arbetet med att nå en kunskapsbaserad och jämlik vård. En växande del av sjukvården sker inom ett kommunalt huvudmannaskap. Utredningen bedömer att en huvudsaklig del av kunskapsstödet till kommunerna bör ske via vårdkommittéerna.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun ser positivt på förslaget och vårdkommittéernas uppdrag att fungera som stöd för den hälso- och sjukvård som bedrivs i kommunerna. Inrättandet av vårdkommittéer kommer öka samverkan mellan landsting och kommuner under förutsättning att det finns kommunal representation i vårdkommittéerna i de områden som rör kommunalt huvudmannaskap.

Rekommendationer till landstingen

Genom att landstingen tar ett större ansvar för nationell kunskapsstyrning skapas bättre förutsättningar för att nå målen om kunskapsbaserad och jämlik vård. Att landstingen samverkar nationellt skapar också förutsättningar för landstingen att genomföra ett effektivt samråd med staten. Utredningen rekommenderar landstingen att landstingens nationella struktur för kunskapsstyrning:

- regleras på ett långsiktigt hållbart sätt
- tydligt reglerar formerna för professionernas respektive patientföreträdares representation och involvering på alla nivåer, samt
- ges ett uttalat ansvar för att involvera kommunerna och ge kunskapsstöd i den kommunala hälso- och sjukvården.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun ser positivt på rekommendationen under förutsättning att det finns en kommunal delaktighet i områden som rör kommunalt huvudmannaskap.

Förslag om ett nationellt kansli

Utredningen föreslår att regeringen inrättar ett kansli för kunskapsbaserad och jämlik vård med uppgift att bistå regeringen med insatser för att säkerställa att det föreslagna samrådet mellan regeringen och landstingen och den statliga övergripande styrningen i övrigt successivt utvecklas och ger önskade effekter.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun ser positivt på detta förslag men anser att kansliets uppdrag även bör omfatta socialtjänst för att stödja en mer kunskapsbaserad och jämlik vård och omsorg.

Förslag om en nationell digital kunskapstjänst

Utredningen föreslår att en nationell digital kunskapstjänst inrättas i syfte att skapa förutsättningar för vårdprofessionerna hos alla sjukvårdshuvudmän att enkelt söka och få tillgång till kunskap. I tjänsten bör, förutom kvalitetssäkrade kunskapsstöd, även avgiftsfri tillgång till vetenskapliga artiklar ingå. Till kunskapstjänsten bör SBU:s upplysningstjänst kopplas för att ytterligare stärka effekten och kvaliteten av tjänsten.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun ser positivt på detta förslag.

Förslag om en utvecklad roll för Socialstyrelsen

Utredningen föreslår att Socialstyrelsens instruktion ändras för att förtydliga Socialstyrelsens roll i kunskapsstödjande och kunskapsstyrande hänseende. Vissa bestämmelser om kunskapsstyrning i förordningen om statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst överförs från denna förordning till Socialstyrelsens instruktion.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun ser positivt på detta förslag.

Förslag om bättre förutsättningar att utveckla och använda kunskapsstöd

Utredningen föreslår att Socialstyrelsen ges huvudansvar för att stödja huvudmännen i frågor som syftar till att utveckla och använda kunskapsstöd genom ökad digitalisering, bland annat genom standarder, nationellt fackspråk och informationsstruktur.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun instämmer i utredarens förslag och ser möjligheten mot en utveckling av standarder som möjliggör en effektivisering av arbetssätt gällande dokumentation och uppföljning. En form av gemensamma standarder, gemensam infrastruktur behöver finnas för de områden som är gemensamma för huvudmännen. Det är angeläget att betona utvecklingen av transregionala nätverk för erfarenhetsutbyte som ett led i att stärka lärande och kunskapsutveckling.

Förslag om Socialstyrelsens nationella riktlinjer

Utredningen föreslår att Socialstyrelsens nationella riktlinjer renodlas till underlag för planering och prioritering till stöd för politiker och andra beslutsfattare inom landsting och kommuner. Riktlinjerna ska innehålla underlag för både horisontella och vertikala prioriteringar. Syftet är att ge bästa kunskap inför strukturbeslut och övergripande resursfördelningsbeslut.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun ser positivt på detta förslag.

Förslag om Rådet för statlig styrning med kunskap

Utredningen föreslår att Rådet för statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård samt socialtjänst koncentrerar sitt arbete till frågor som rör socialtjänst och byter namn till Rådet för statlig styrning med kunskap avseende socialtjänst. Den nya myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd föreslås ingå i rådet. Efter en reducering av antalet myndigheter med tre föreslås därmed att sju myndigheter ingår i Rådet. Huvudmannagruppen som är knuten till Rådet föreslås omfatta politisk representation från tio kommuner och fyra landsting, vilket innebär en minskning med två landsting.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun avstyrker utredningens föreslagna förändring som avser att avgränsa Rådets uppdrag till frågor som rör socialtjänst. Linköpings kommun anser att myndigheternas kunskapsstödjande arbete bör hållas ihop för hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Förslag om förändringar gällande SBU

Utredningen föreslår att vårdens behov av vetenskapligt stöd tillgängliggörs mer effektivt och brett. SBU ska utveckla den nationella upplysningstjänsten och stödet till systematisk utbildning och handledning till de som gör kunskapsunderlag.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun ser positivt på detta förslag. En nära samverkan mellan SBU och regionala och lokala kunskapscentra är en viktig faktor i dessa processer som främjar förankring, spridning och tillämpning.

Förslag om förändringar gällande Läkemedelsverket

Utredningen föreslår att Läkemedelsverkets behandlingsrekommendationer upphör som separat kunskapsstödsprodukt och att Socialstyrelsen blir ansvarig myndighet för rekommendationer kring läkemedelsbehandling. Utredningen föreslår att ansvaret för utgivningen av Läkemedelsboken flyttas till landstingen.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun ser positivt på detta förslag.

Förslag om förbättrad nationell uppföljning

Utredningen föreslår en förstärkt nationell uppföljning av kunskapsbaserad och jämlik vård. Syftet är att stimulera till förbättring, öka vårdens transparens nationellt samt att ge regeringen förutsättningar att identifiera goda exempel som bör spridas vidare samt att se när jämlikhet och kvalitet brister och lägga detta till grund för ansvarsutkrävande och dialog om möjliga förbättringsåtgärder inom ramen för förslaget samråd med landstingen.

Socialstyrelsen och Myndigheten för vård- och omsorgsanalys (Vårdanalys) ges utifrån sina respektive roller i uppdrag att ansvara för nationella och återkommande uppföljningar där frågan om kunskapsbaserad och jämlik vård blir föremål för djupgående analyser. Fokus ligger på nationella jämförelser. Patienter och professioner ska ha en integrerad roll i arbetet, både vad gäller urval av data och analys av densamma. Det är väsentligt att myndigheternas uppdrag inkluderar den kommunala hälso- och sjukvården. Utredningens bedömning är att resultat och erfarenheter från IVO:s tillsyn i ökad utsträckning bör användas i arbetet med att identifiera förbättringsområden inom kunskapsstyrningen och läggas till grund för regeringens och landstingens samråd och gemensamma satsningar. Folkhälsomyndighetens underlag om folkhälsans utveckling utför också ett viktigt bidrag.

Omsorgskontorets förslag till yttrande: Linköpings kommun ser positivt på detta förslag och vill betona utredningens intentioner att inkludera patienter/brukare, professioner och verksamheter som ett led i att förbättra den nationella uppföljningen.

Ekonomiska konsekvenser

Utredningen saknar närmare beskrivning och analys av de ekonomiska konsekvenserna för kommuner och landsting. I en eventuell proposition behöver dessa redovisas och i vilka delar som finansieringsprincipen är tillämplig.

Kommunala mål

Alla linköpingsbor ska ges förutsättningar att leva ett hälsosamt liv och till en meningsfull tillvaro med inflytande över sin vardag. Linköpingsborna ska ha god tillgång till ren luft, rent vatten och en giftfri miljö. Den som är i behov av stöd och hjälp ska kunna få det enkelt. Stöd-, vård- och omsorgsinsatser ska utmärkas av trygghet, hög kvalitet, ökat självbestämmande för den enskilde och goda villkor för personalen.

Jämställdhet

Utredningen berör både män och kvinnor.

Samråd

Samråd har skett med kommunens egen utförarorganisation och enskilda utförare i kommunen som instämmer i förslaget till synpunkter.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

Ej påkallat.

Kommunledningsförvaltningen

Omsorgs- och äldreförvaltningen

Paul Håkansson

Linda Ljungqvist

Beslutet skickas till:
Kommunstyrelsen